

УДК 342.9(477)

Олексій Остапенко

Національний університет “Львівська політехніка”,
Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти,
професор кафедри адміністративного та інформаційного права,
доктор юридичних наук, професор

Оксана Баїк

Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти,
доцент кафедри цивільного права та процесу,
доцентка кафедри цивільного права та процесу,
доктор юридичних наук

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ПРИРОДА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

<http://doi.org/10.23939/law2021.31.167>

© *Остапенко О., Баїк О., 2021*

В статті розглянуто питання, що пов’язані з адміністративно-правовою природою інформаційної безпеки населення України та її забезпеченням в умовах кризи у сфері економіки, зменшення соціального захисту населення, зростання зовнішньої загрози від інших країн та ведення інформаційної війни проти України окремими країнами. Варто зазначити, що своєчасними щодо цього є заходи української влади, спрямовані на захист держави, її територіальної цілісності і безпеки населення країни. Основою цього є Стратегія воєнної безпеки “Воєнна безпека-всеохоплююча оборона”(2021 р.), що передбачає комплекс заходів, до яких належать:

- протидія Української держави в кіберпросторі та нав’язування своєї волі в інформаційному просторі;
- налагодження публічними органами управління надійних каналів комунікації з населенням ... у ході всеохоплюючої оборони;
- конкуренція України з іншими державами у створенні сучасних інформаційних технологій (систем) з метою отримання повної та достовірної упереджувальної інформації для своєчасного ухвалення рішень щодо забезпечення воєнної безпеки держави;
- розгортання захищеної мережі обміну інформацією між органами управління сил оборони, яка відповідає вимогам до захисту інформації [1].

Серед основних повноважень Кабінету Міністрів України (ст. 20 Закону України “Про Кабінет Міністрів України”) закріплено положення щодо проведення політики інформатизації та сприяння становленню єдиного інформаційного простору на території України [2].

Відповідно до ст. 7 Закону України “Про центральні органи виконавчої влади” одним із завдань міністерств є інформування та надання роз’яснень щодо здійснення державної політики [3].

Звернемо увагу на нормативно-правове середовище, що пов’язано з адміністративно-правовим регулюванням відносин у сфері інформації. Основними засадами внутрішньої політики України у сфері національної безпеки і оборони, відповідно до ст. 6 Закону

України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики”, є забезпечення життєво важливих інтересів людини і громадянина у сфері інформації [4].

У Законі України “Про запобігання корупції” серед повноважень Національного агентства передбачено інформування громадськості про здійснювані ними заходи щодо запобігання корупції (ст. 11), обмеження доступу до певної інформації (ст. 31), нерозголошення інформації (ст. 43) встановлює перелік інформації, яка зазначається в декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (ст. 46), а також вимоги щодо прозорості та доступу до інформації (ст. 60) [5].

Про важливість інформації та її вплив на забезпечення національної безпеки йдеться у ст. 5 Закону України “Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їх символіки”, де передбачено, що держава вживає заходів, спрямованих на підвищення інформованості громадськості про злочини, вчинені представниками комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів [6].

Варто звернути увагу на повноваження окремих спеціалізованих органів, діяльність яких пов’язана із забезпеченням інформаційної безпеки в Україні. Так, серед повноважень Державного бюро розслідувань (п. 16 ст. 6 Закону України “Про Державне бюро розслідувань”), спрямованих на захист національної безпеки, мова йде про забезпечення відповідно до законодавства й додержання режиму захищеної законом таємниці та іншої інформації з обмеженим доступом, а також визначеного законом порядку оприлюднення та надання доступу до публічної інформації [7].

Відкритість та прозорість є одним із принципів діяльності Національної поліції України, який передбачає: 1) забезпечення постійного інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність; 2) забезпечення доступу до публічної інформації володільцем якої вона є; 3) оприлюднення(поширення) інформації з обмеженим доступом, що також стосується оприлюднення нормативно-правових актів з обмеженим доступом (ст. 9 Закону України “Про національну поліцію”) [8].

Рішенням Ради національної безпеки і оборони від 11 березня 2021 р. № 106/2021 створено Центр протидії дезінформації, основним призначенням якого є протидія загрозам національної безпеки та національних інтересів України в інформаційній сфері, боротьба з пропагандою, деструктивними інформаційними впливами та компаніями, недопущення маніпулювання громадською думкою [9].

Одним із принципів адміністративного судочинства в Україні є відкритість інформації щодо справи (ст. 11 Кодексу адміністративного судочинства України), що закріплює право громадян на отримання в адміністративному суді як усної, так і письмової інформації щодо результатів розгляду справи. Ніхто не може бути обмежений у праві на отримання в адміністративному суді інформації про дату, час і місце розгляду своєї справи та ухвалені в ній судові рішення [10].

Ключові слова: адміністративне право, безпека населення, інформація, інформаційна безпека, національна безпека.

Постановка проблеми. Роль сучасних інформаційних технологій безумовно є важливою у сфері інформаційної безпеки населення України. Водночас потребує уваги розуміння юридичної природи і змісту інформаційної безпеки, що дозволить протидіяти різним за змістом факторам, які стають передумовою причин протиправного посягання на відносини у сфері інформації. Це стосується різних за змістом і метою протиправних посягань, що потребують належної юридичної оцінки.

Аналіз дослідження проблеми. Проблеми, що пов'язані з адміністративно-правовою природою інформаційної безпеки були і залишаються об'єктом досліджень науковців з різних галузей права, серед яких О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, В. В. Богущкий, В. М. Гаращук, О. С. Денісова, О. С. Дніпров, В. В. Зуй, Р. А. Калюжний, Н. В. Лесько, М. А. Микитюк, Н. В. Ортинська, О. Б. Червякова, Л. В. Ярмол та інші.

Метою статті є з'ясування адміністративно-правової природи інформаційної безпеки, з урахуванням особливостей її правового змісту та регулювання, а також соціальних, економічних, політичних, ідеологічних умов (ситуацій), що впливають на появу, розвиток інформаційних загроз для окремого громадянина, суспільства та держави.

Виклад основного матеріалу. Світове співтовариство поступово і неухильно рухається від індустріального до інформаційного суспільства з відповідною інформатизацією, яка означає наповнення інтелектуальної праці сучасними комплексами технічного інформаційного забезпечення, створення різних за видами і призначенням інформаційних мереж (міждержавних, державних, локальних, корпоративних тощо), створення умов для спілкування з комп'ютерами чи іншими технічними засобами шляхом природної мови, реалізація можливостей інформаційно-логічного моделювання, створення інформаційних ресурсів, надання інформаційних послуг та сервісу інформаційними технологіями.

Розвиток інформаційних технологій розширює не лише шляхи передачі інформації, але й дозволяє створювати електронну інформацію простою у користуванні та доступом до неї як до паперової інформації.

Однією з найважливіших функцій Української держави і справи всього Українського народу є забезпечення інформаційної безпеки (ст. 17 Конституції України) [11], а також інформаційних прав особи, наявність яких є ключовим для з'ясування поняття інформації як об'єкта свобод, прав та обов'язків особи. Розглянемо різновиди інформаційної свободи особи з позицій її внутрішнього і зовнішнього змісту. Зовнішня сторона інформаційної свободи особи виявляє її положення щодо інших суб'єктів інформаційних відносин. Права, що складають зовнішню сторону інформаційної свободи реалізуються за волею особи і не можуть бути їй нав'язані. Внутрішня сторона інформаційної свободи визначає сферу імунітету особистості. Права, що складають цю сторону інформаційної свободи не потребують для своєї реалізації проявів волі особи. Вони належать людині від народження в силу її правосуб'єктності. Сама природа цих прав є такою, що перешкоджає їх відокремленню як суто правової категорії [12, с. 368].

Варто звернути увагу на те, що Конвенцією "Про захист прав людини і основоположних свобод", яку Україна ратифікувала у 1997 році щодо реалізації громадянами країни права на свободу та особисту недоторканість (ст. 5) передбачено, що кожен, кого заарештовано, має бути негайно поінформований зрозумілою для нього мовою про підстави арешту і про будь-яке обвинувачення, висунуте проти нього [13]. Водночас п. 1 ст. 10 Конвенції закріплює право людини на свободу вираження поглядів щодо отримання і передавання інформації та ідеї без втручання органів державної влади незалежно від кордонів [13]. Інформаційні права і свободи громадянам України гарантує Конституція України, у якій закріплено:

- таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції (ст. 31);
- заборону збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (ст. 32);
- судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації (ст. 32);

– кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб на свій вибір (ст. 34);

– кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на їх поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена [11].

Варто зазначити, що в Україні існують передумови створення інформаційного суспільства, яке, своєю чергою, потребує захисту права на інформацію. Це викликано тим, що наявна в Україні інформаційна інфраструктура, інформаційні ресурси за останні роки стають все більшими об'єктами міждержавної боротьби, засобами досягнення стратегічних і політичних цілей впливу на державу, її устрій, територію і населення країни.

За таких умов забезпечення національної безпеки у сфері інформації є одним з важливих факторів впливу на діяльність держави з метою усунення загроз шляхом розвитку національної індустрії сучасних інформаційних технологій та впровадження їх у всі сфери життєдіяльності держави і суспільства. Звернемо увагу на структурно-логічну схему інформаційної безпеки, яка є об'єктом адміністративно-правового регулювання (рис. 1).

Адміністративне право, як одна із основних галузей права, є важливим правовим інструментом протидії та захисту відносин у сфері інформації шляхом застосування адміністративно-правових заходів відповідальності за їх порушення. Звернемо увагу на низку термінів, які характеризують відносини у сфері інформації. Серед них найпоширенішим є термін “інформація”, який пропонують розглядати в загальному розумінні як відомості про які-небудь події, ситуації, чинючу діяльність [14, с. 828; 15, с. 153; 16, с. 282]. Інформацію в правовому аспекті розуміють як об'єкт права – будь-які відомості та/або дані, які мають бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді (ст. 1 Закону України “Про інформацію”) [17, с. 355; 18, с. 264; 19, с. 717; 20, с. 123].

Рис. 1. Структурно-логічна схема безпеки у сфері адміністративно-правового регулювання

О. Б. Червякова пропонує широке за змістом визначення інформації, що містить у собі “відомості про об’єкти та явища навколишньої дійсності, їх параметри, властивості та стан, які знижують ступінь невизначеності та неповноти знання про ці об’єкти та явища; дані, які використовуються для одержання нових знань та прийняття рішень” [21, с. 574].

Під час аналізу об’єкта посягання у думках шляхом мислення чи практично варто виділити елементи, ознаки, властивості, відносини для окремого їх вивчення, з’ясування ролі і місця як одного з важливих елементів юридичного складу адміністративного правопорушення. Узагальнення різноманітних за змістом визначень терміна “інформація”, дозволяє запропонувати її наступну класифікацію з властивими для неї ознаками:

- 1) за стабільністю (постійна, мінлива);
- 2) за послідовністю обробки (первинна як така, що отримана вперше);
- 3) за вимогами до фіксації (як така, що фіксується чи не фіксується);
- 4) за структурою (одинична, кількісна);
- 5) за часом використання (тривала, нетривала, періодична);
- 6) за джерелом виникнення (зовнішня, внутрішня);
- 7) за напрямками руху (вхідна, вихідна);
- 8) за формою одержання даних (графічна, знакова, текстова);
- 9) за функціями та напрямками діяльності (деліктна, екологічна, соціальна, політична, правова, кримінальна тощо);
- 10) за якісними показниками (повна, неповна, цінна, достовірна, недостовірна).

Зазначені ознаки, що характеризують інформацію повністю відповідають вимогам, які стосуються її накопичення, обробки та зберігання. До цих вимог, на думку О. М. Бандурки, належать:

- 1) визначення оптимального обсягу інформації, що зберігається, звільнення від зайвих відомостей;
- 2) систематизація даних, що зберігаються;
- 3) забезпечення високої достовірності даних і можливості співставити їх з іншими даними;
- 4) зручність доступу до інформації, що зберігається в банку даних;
- 5) захист цілісності даних і конфіденційність доступу до них (що особливо важливо при кваліфікації правопорушення);
- б) необмеженість системи управління вже існуючою базою даних, тобто можливість поповнення банку даних новими відомостями [22, с. 287].

Варто зауважити, що наявні методи збирання, обробки (аналізу) та оцінки отриманої соціально-правової інформації не співпадають з організаційно-методичним забезпеченням інформаційних технологій, до яких належать нормативно-методичні матеріали, які за своїм змістом і призначенням регулюють організацію, підготовку та здійснення управління процесами інформаційного забезпечення безпеки.

Водночас адміністративно-правове регулювання відносин у сфері безпеки умовно можна визначити як врегульований нормами адміністративного права стан захищеності прав, свобод і законних інтересів фізичної особи, суспільства та держави, що пов’язано з соціальною, економічною, політичною діяльністю у межах адміністративно-правових відносин.

Адміністративно-правовий зміст інформаційної безпеки серед науковців характеризується різними за пошуками напрямками, що свідчать про їх намагання дослідити і запропонувати розв’язання проблем, які пов’язані з інформацією, інформаційною безпекою, інформаційними технологіями. Серед напрямів протидії тероризму, вчинення якого посягає на національну безпеку України, на думку М. А. Микитюка, повинно стати підвищення ефективності інформаційного забезпечення суб’єктів боротьби з тероризмом, у тому числі, надання їм доступу до інформаційних ресурсів органів державної влади в порядку, встановленому законодавством [23, с. 305].

Н. В. Лесько, розглядаючи питання правового регулювання дітей від негативного впливу Інтернету (походить від англ. "International Net"), визначає чинники, що ускладнюють цей захист. До них, на її думку, належать: негативний психологічний вплив на людину, який здійснюється за допомогою інформаційних потоків; відсутність усвідомлення особою негативного інформаційного впливу. Це пов'язано зокрема з тим, що дія на поведінку людини виявляється переважно через емоції і підсвідомість, а не на раціональному рівні [24, с. 294].

У контексті дослідження правового статусу неповнолітніх Н. В. Ортинська визначає низку чинників впливу сучасного інформаційного суспільства на формування і закріплення правового статусу дітей. До них, на її думку, належать:

1) загальносвітове інформаційне поле. Неповнолітні мають змогу швидко і доступно одержувати інформацію з будь-якої точки країни та Земної кулі взагалі;

2) відсутність статусу людини як цінності в інформаційному суспільстві. На правовий статус впливає соціальне середовище, в якому перебуває і розвивається дитина;

3) зростання ролі соціально-комунікативних практик Інтернету для реалізації прав неповнолітніх дітей та їх значний вплив на поведінку цієї категорії осіб, До таких практик належать блоги, соціальні мережі, мережеві групи та інтернет-товариства тощо;

4) впровадження інформаційних державних послуг, що сприяє забезпеченню прав і свобод неповнолітніх [25, с. 463–464].

До важливих чинників в діяльності засобів масової інформації належить правове інформування населення, що може мати як нормативне поширення (поширення відомостей про нормативно-правові акти органів державної влади та органів місцевого самоврядування), так і ненормативне (поширення відомостей про правотворчу, правозастосовну, інтерпретаційно-правову, науково-правову тощо) діяльність держави та інших суб'єктів інформаційних відносин [26, с. 15]. Думку О. С. Денисової поділяє Л. В. Ярмол, звертаючи увагу на те, що сьогодні засоби масової інформації не вживають достатніх заходів щодо правового інформування населення [27, с. 162].

О. С. Дніпров, аналізуючи шляхи Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, що тісно пов'язані з електронним урядуванням, веде розмову про його переваги, до яких, на його думку, належать: забезпечення прав людини і громадянина на віддалений доступ до всіх видів відкритої інформації, що має індивідуальну і суспільну значимість; подолання інформаційної нерівності [28, с. 362–363].

Узагальнюючи, варто звернути увагу на широкий за змістом і структурною побудовою спектр поглядів на інформаційне забезпечення безпеки. Структура інформаційної безпеки та її адміністративно-правове регулювання формується з урахуванням формально позначених соціальних умов розвитку українського суспільства держави, що врегульовані нормами адміністративного права та за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність. Отже, структуру інформаційної безпеки та її адміністративно-правове регулювання визначають наступні елементи:

1. Фізичні та юридичні особи, суспільство, держава, які є формальними носіями прав, свобод і законних інтересів у сфері інформаційної безпеки та охороняються адміністративно-правовими засобами і способами.

2. Охоронювані адміністративно-правовими засобами формально визначеними у Конституції України та інших нормативно-правових актах інформаційні права, свободи і законні інтереси громадян. Ці інтереси можна назвати об'єктами безпеки у сфері адміністративно-правового регулювання, до яких належать:

- порушення законодавства про державну таємницю (ст. 212-2 КУпАП);
- порушення права на інформацію та права на звернення (ст. 212-3 КУпАП);
- порушення порядку обліку, зберігання і використання документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію (ст. 212-5 КУпАП);

– здійснення незаконного доступу до інформації в інформаційних (автоматизованих) системах, незаконне виготовлення чи розповсюдження копій баз даних інформаційних (автоматизованих) систем (ст. 212-6 КУпАП) [29].

3. Формально позначені типізовані умови (ситуації), що виникають та стають шкідливими і небезпечними у сфері адміністративно-правового регулювання інформаційних відносин та їх забезпечення. До таких типізованих умов (ситуацій) належать:

а) адміністративно дозволені дії (діяльність) фізичних та юридичних осіб з використанням під контролем держави, на законних підставах і за призначенням інформації, засобів інформації;

б) адміністративно заборонені дії (бездіяльність), що можуть бути джерелом загрози і посягання на інформацію та інформаційну безпеку фізичних і юридичних осіб, держави. Ці дії чи бездіяльність мають протиправний характер, і пов'язані з невиконанням чи неналежним виконанням загальнообов'язкових умов та вимог щодо інформації та безпеки населення. Прикладом протиправної бездіяльності посадових осіб є неоприлюднення інформації, обов'язкове оприлюднення якої передбачено законами України “Про доступ до публічної інформації”, “Про оцінку впливу на довкілля”, “Про особливості доступу до інформації у сферах постачання електричної енергії, природного газу, тепlopостачання, централізованого постачання гарячої води, централізованого питного водопостачання та водопостачання”, “Про доступ до архівів репресованих, репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років”, “Про відкритість використання публічних коштів”, “Про запобігання корупції” (ст. 212-3 КУпАП) [29];

в) адміністративно-правові казуси, які впливають на виникнення або розвиток шкідливих та небезпечних природних, техногенних та людських факторів, що мають пряме чи опосередковане відношення до інформаційної безпеки та її забезпечення. Визначення терміна “казус” (лат. Casus) – характеризується як подія, яка настає не внаслідок волевиявлення особи, а тому не може бути передбачена за даних умов [30]. Узагальнене визначення адміністративно-правового казусу, що впливає на виникнення та розвиток загроз у сфері інформаційної безпеки, прийнято розуміти як явище, що не залежить від волі і свідомості людини, тобто є випадковою подією, що має зовнішні ознаки провини, але позбавлена елементів вини, а тому не спричиняє притягнення до відповідальності.

Варто звернути увагу на суперечливий зміст запропонованого визначення поняття адміністративно-правового казусу, яке стосується участі фізичних та юридичних осіб у діях чи бездіяльності, що спричинили казуальні адміністративно-правові наслідки (наприклад, дорожньо-транспортна пригода, авіаційна катастрофа, пожежа, повінь, землетрус, засуха тощо).

Вказані елементи структури індивідуальної та суспільної інформаційної безпеки відповідають наявним та закріпленим в адміністративному законодавстві структурно відокремленим розділам, главам, окремим нормам КУпАП, що регулюють відносини адміністративно-правової охорони і захисту прав, свобод і законних інтересів особи, суспільства і держави [29].

Отже, якщо критерієм, що визначає структуру адміністративно-правового регулювання відносин у сфері інформаційної безпеки особи, суспільства і держави, виступають формально закріплені у нормативно-правових актах носії адміністративно охоронюваних законних інтересів, то існує потреба у виокремленні наступних видів інформаційної безпеки – безпека особи, суспільна/національна безпека і державна безпека.

Поняття “інформаційна безпека особи” містить у собі елементи об'єкта адміністративно-правового регулювання інформаційних відносин, захищеного нормами адміністративного права від протиправних посягань у формі дії чи бездіяльності. До прикладу, “ненадання відповідному суб'єкту виборчого процесу, щодо якого оприлюднено інформацію, яку він вважає недостовірною. На його вимогу (звернення) можливості у визначеному законом порядку оприлюднити відповідь щодо такої інформації” (ст. 212-11 КУпАП) [29].

Суспільна або національна інформаційна безпека, яка є сферою адміністративно-правової охорони прав, свобод і законних інтересів суспільства, розглядається як врегульований нормами адміністративного права стан захисту цих відносин від адміністративно-деліктних посягань, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність. Аналізуючи чинний Кодекс України про адміністративні правопорушення, варто зауважити про відсутність окремої глави за назвою “Адміністративні правопорушення у сфері інформації та інформаційної безпеки населення” наявність якої з відповідними нормами, сприяла б більш змістовному і логічному забезпеченню адміністративно-правового захисту відносин у сфері інформації та інформаційної безпеки населення.

Інформаційна безпека держави передбачає охоронювані нормами адміністративного права відносини у сфері інформації та інформаційної безпеки, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність.

Аналізуючи сутність і значення інформаційної безпеки особи, суспільства і держави, варто зазначити, що кожен із наявних видів інформаційної безпеки має відповідну юридичну оцінку інформаційних загроз, що дозволяє вести мову про: 1) адміністративно санкціоноване забезпечення інформаційної безпеки; 2) адміністративно-юрисдикційне забезпечення інформаційної безпеки; 3) адміністративно казуальне забезпечення інформаційної безпеки.

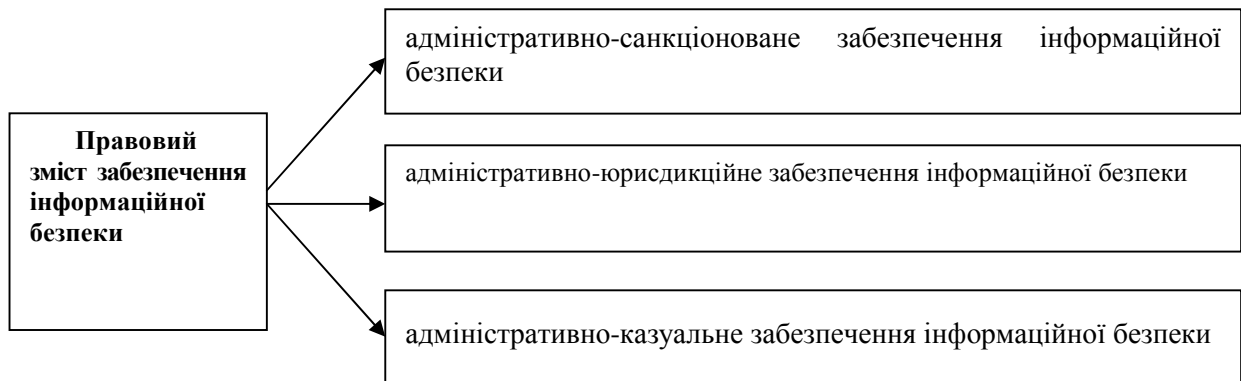

Рис. 2. Адміністративно-правова систематизація забезпечення інформаційної безпеки

Адміністративно-санкціоноване забезпечення інформаційної безпеки фізичної особи, суспільства і держави варто розуміти як врегульований нормами адміністративного права стан захищеності конституційних та інших законних інтересів, у якому відсутні шкідливі та небезпечні природні і техногенні фактори, що мають зв'язок з інформаційною безпекою і впливають на вчинення протиправних посягань у сфері безпеки.

Адміністративно-юрисдикційне забезпечення інформаційної безпеки визначається як врегульований процесуальними нормами адміністративного права стан захищеності конституційних та інших інтересів особи, суспільства і держави, порядок провадження в справах про адміністративні правопорушення та визначення міри адміністративної відповідальності за вчинене правопорушення.

Адміністративно-казуальне забезпечення інформаційної безпеки характеризується станом захищеності конституційних та інших законних інтересів особи, суспільства і держави, у якому відсутні адміністративно-процесуальні казуси, що негативно впливають на виникнення, розвиток шкідливих та небезпечних факторів у сфері інформації та інформаційної безпеки населення.

Висновки. Узагальнюючи розгляд адміністративно-правової природи інформаційної безпеки та її адміністративно-правового регулювання, зазначимо, що вона має як комплексний, так і

системний характер, що не обмежується її теоретичним і практичним наповненням щодо захищеності як носіїв інформації, так і суб'єктів користування інформацією.

Сучасною правовою основою захисту інформації і забезпечення інформаційної безпеки в Україні є реалізація положень, закріплених у Стратегії воєнної безпеки України “Воєнна безпека – всеохоплююча оборона” (2021 р.), що позитивно вплине на соціально-економічний розвиток країни, захищеність її суверенітету, територіальної цілісності, а також прав, свобод і законних інтересів особи, суспільства і держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року “Про стратегію воєнної безпеки”: Указ Президента України № 121/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>.
2. Закон України “Про Кабінет Міністрів України”: чинне законодавство зі змінами та доповн. станом на 1 липня 2018 р.: (офіц. текст). К.: Паливода А. В., 2018. 68 с.
3. Закон України “Про центральні органи виконавчої влади”: чинне законодавство зі змінами та доповн. станом на 1 липня 2016 р. (офіц. текст). К.: Паливода А. В., 2016. 29 с.
4. Закон України “Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві”: Серія Закони України, № 10 (46), жовтень 2018 р. К.: Парламентське видавництво, 2018. 15 с.
5. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
6. Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки: Закон України від 9 квітня 2015 р. № 317-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19#Text>.
7. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>.
8. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 березня 2021 року “Про створення Центру протидії дезінформації”: Указ Президента України від 19 березня 2021 р. № 106/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106/2021#Text>.
10. Кодекс адміністративного судочинства України: зі змінами та доповн. станом на 2 січня 2019 р.: офіц. текст. К.: Паливода А. В., 2019. 248 с.
11. Конституція України: чинне законодавство станом на 05 січня 2021 р.: офіц. текст. К.: Правова єдність, 2021. 64 с.
12. Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. / відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. К.: Концерн “Видавничий дім “Ін Юре””, 2005. Т. II “Права людини у контексті поліцейської діяльності”. 1224 с.
13. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: збірник законодавчих актів: станом на 21 березня 2014 р. (відповідає офіц. текстів). К.: Алерта, 2014. 96 с.
14. Український радянський енциклопедичний словник ; у 3 т. Т. 1 (А–Кабарга). К.: Академія наук УРСР, 1966. 854 с.
15. Философский словарь / под ред. М. М. Розенталя. Изд-е 3-е. М.: Политиздат, 1975. 495 с.
16. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. О. Єрошенко. Донецьк: ТОВ “Глорія-Трейд”, 2012. 864 с.
17. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. 2-ге вид., переробл. і доповн. К.: Вид-во “Юридична думка”, 2012. 1020 с.
18. Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. / відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. К.: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре””, 2003. Т. I. 1230 с.
19. Юридична енциклопедія: 6 т. / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К.: “Укр. енцикл.”, 1998. Т. 2: Д–Н. 1999. 744 с.
20. Соціологічна енциклопедія / уклад. В. Г. Гордяненко. К.: Академвидав, 2008. 456 с.

21. Адміністративне право : підруч. / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. Х.: Право, 2010. 624 с.
22. Бандурка О. М. (2004). Теорія і практика управління органами внутрішніх справ України. Х. 480 с.
23. Микитюк М. А. (2018). Державна охорона в Україні – адміністративно-правове регулювання : моногр. Л.: Видавництво Львівської політехніки. 472 с.
24. Лесько Н. В. (2017). Державна політика України у сфері захисту дітей від насильства та інших протиправних дій: адміністративно-правові проблеми формування та реалізації: моногр. К.: “Видавництво Людмила”. 472 с.
25. Ортинська Н. В. (2016). Правовий статус неповнолітніх: теоретико-правове дослідження: моногр. Л.: СПОЛОМ. 690 с.
26. Денісова О. С. (2003). Роль преси у правовому інформуванні громадян України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Х. 19 с.
27. Ярмол Л. В. (2018). Свобода вираження поглядів та проблеми юридичного забезпечення їх реалізації в Україні (теоретико-правове дослідження): моногр. Л.: Ліга-Прес. 464 с.
28. Дніпров О. С. (2018). Виконавча влада в Україні: теоретико-концептуальні підходи до розуміння сутності в сучасних умовах трансформації суспільства: моногр. К.: “Видавництво Людмила”. 540 с.
29. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Суми: ТОВ “ВВП НОТІС”, 2020. 336 с.
30. Казус. URL: <https://www.lingvolive.com/en-us/translate/uk>.

REFERENCES

1. *Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 25 bereznia 2021 roku “Pro stratehiu voiennoi bezpeky”*: Ukaz Prezidenta Ukrainy № 121/2021 [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of March 25, 2021 “On the strategy of military security”: Decree of the President of Ukraine]. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661> (accessed 07.05.2021).
2. *Zakon Ukrainy “Pro Kabinet Ministriv Ukrainy”* [Law of Ukraine “On the Cabinet of Ministers of Ukraine”]. Kyiv: Palyvoda A. V. [in Ukrainian].
3. *Zakon Ukrainy “Pro tsentralni orhany vykonavchoyi vlady”* [Law of Ukraine “On Central Executive Bodies”]. Kyiv: Palyvoda A. V. [in Ukrainian].
4. *Zakon Ukrainy “Pro zabezpechennya bezpeky osib, yaki berut uchast u kryminal’nomu sudochynstvi”* [Law of Ukraine “On Ensuring the Safety of Persons Participating in Criminal Proceedings”]. Kyiv: Parlamentske vydavnytstvo [in Ukrainian].
5. *Pro zapobihannia koruptsii: Zakon Ukrainy* (2014, October 14) № 1700-VII [On Prevention of Corruption: Law of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (accessed 07.05.2021).
6. *Pro zasudzhennia komunistychnoho ta natsional-sotsialistychnoho (natsytskoho) totalitarnykh rezhymiv v Ukraini ta zaboronu propahandy yikhnoyi symvoliky: Zakon Ukrainy* (2015, April 9) № 317-VIII [On the Condemnation of Communist and National Socialist (Nazi) Totalitarian Regimes in Ukraine and the Prohibition of Propaganda of Their Symbols: Law of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19#Text> (accessed 07.05.2021).
7. *Pro Derzhavne biuro rozsliduvan: Zakon Ukrainy* (2015, November 12) № 794-VIII [On the State Bureau of Investigation: Law of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text> (accessed 07.05.2021).
8. *Pro Natsionalnu politsiiu: Zakon Ukrainy* (2015, July 2) № 580-VIII [About the National Police: Law of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (accessed 07.05.2021).
9. *Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 11 bereznia 2021 roku “Pro stvorennia Tsentru protydyi dezinformatsii”*: Ukaz Prezidenta Ukrainy (2021, March 19) № 106/2021 [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of March 11, 2021 “On the establishment of the Center for Countering Disinformation”: Decree of the President of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106/2021#Text> (accessed 07.05.2021).

10. *Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy* [Code of Administrative Procedure of Ukraine]. Kyiv: Palyvoda A. V. [in Ukrainian].
11. *Konstytutsiya Ukrainy* [The Constitution of Ukraine]. Kyiv: Pravova yednist [in Ukrainian].
12. Rymarenko, Yu. I., Kondratiev, Ya. Yu., Tatsii, V. Ya., Shemshuchenko, Yu. S (ed.) (2005). *Mizhnarodna politseiska entsyklopediia* [International Police Encyclopedia]. Kyiv: Kontsern "Vydavnychi dim "In Yure" [in Ukrainian].
13. *Konventsia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod: zbirnyk zakonodavchykh aktiv* [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms: a collection of legislative acts]. Kyiv: Alerta [in Ukrainian].
14. *Ukrainskyi radianskyi entsyklopedychnyi slovnyk* [Ukrainian Soviet encyclopedic dictionary]. Kyiv: Akademiia nauk URSS [in Ukrainian].
15. Rozental, M. M. (ed.) (1975). *Filosofskyi slovar*. [Philosophical Dictionary]. Moscow: Politizdat [in Russian].
16. Yeroshenko, O. (ed.) (2012) *Velykyj tlumachnyj slovnyk suchasnoi' ukrainskoi movy* [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian]. Donetsk: TOV "Glorija-Trejd" [in Ukrainian].
17. Shemshuchenko, Yu. S. (ed.) (2012) *Velykyj encyklopedychnyj jurydychnyj slovnyk* [The Great encyclopedic legal dictionary]. Kyiv: Vyd-vo "Jurydychna dumka" [in Ukrainian].
18. Rymarenko, Yu. I., Kondratiev, Ya. Yu., Tatsii, V. Ya., Shemshuchenko, Yu. S (ed.) (2003). *Mizhnarodna politseiska entsyklopediia* [International Police Encyclopedia]. Kyiv: Kontsern "Vydavnychi dim "In Yure" [in Ukrainian].
19. Shemshuchenko, Yu. S. (ed.) (1999) *Yurydychna entsyklopediia* [Legal encyclopedia]. Kyiv: "Ukr. entsykl." [in Ukrainian].
20. Horodianenko, V. H. (ed.) (2008) *Sotsiologichna entsyklopediia* [Sociological encyclopedia]. Kyiv: Akademydav [in Ukrainian].
21. Bytiak, Yu. P. (2010). *Administratyvne pravo* [Administrative law]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
22. Bandurka, O. M. (2004). *Teoriia i praktyka upravlinnia orhanamy vnutrishnykh sprav Ukrainy* [Theory and practice of governing bodies of internal services of Ukraine]. Kharkiv [in Ukrainian].
23. Mykytiuk, M. A. (2018). *Derzhavna okhorona v Ukraini – administratyvno-pravove rehuliuвання* [State protection in Ukraine – administrative-legal regulation]. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki [in Ukrainian].
24. Lesko, N. V. (2017). *Derzhavna polityka Ukrainy u sferi zakhystu ditei vid nasylstva ta inshykh protypravnykh dii: administratyvno-pravovi problemy formuvannia ta realizatsii*. [State policy of Ukraine in the field of protection of children from violence and other illegal actions: administrative and legal problems of formation and implementation]. Kyiv: "Vydavnytstvo Liudmyla" [in Ukrainian].
25. Ortynska, N. V. (2016). *Pravovyi status nepovnoletnikh: teoretyko-pravove doslidzhennia*. [Legal status of minors: theoretical and legal research]. Lviv: SPOLOM [in Ukrainian].
26. Denisova, O. S. (2003). *Rol presy u pravovomu informuvanni hromadian Ukrainy* [The role of the press in legal information of Ukrainian citizens]. Author's ref. dis. ... Cand. jurid. Science. Kharkiv [in Ukrainian].
27. Yarmol, L. V. (2018). *Svoboda vyrazhennia pohliadiv ta problemy yurydychnoho zabezpechennia yikh realizatsii v Ukraini (teoretyko-pravove doslidzhennia)*. [Freedom of expression and problems of legal support of their implementation in Ukraine (theoretical and legal research)]. Lviv: Liha-Pres [in Ukrainian].
28. Dniprov, O. S. (2018). *Vykonavcha vlada v Ukraini: teoretyko-kontseptualni pidkhody do rozuminnia sutnosti v suchasnykh umovakh transformatsii suspilstva*. [Executive power in Ukraine: theoretical and conceptual approaches to understanding the essence in modern conditions of society transformation]. Kyiv: "Vydavnytstvo Liudmyla" [in Ukrainian].
29. *Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia* [Code of Ukraine on Administrative Offenses]. Sumy: TOV "VVP NOTIS" [in Ukrainian].
30. *Kazus* [Mishap]. Retrieved from: <https://www.lingvolive.com/en-us/translate/uk> (accessed 07.05.2021).

Дата надходження: 27.05.2021 р.

Oleksiy Ostapenko

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Scientific Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Professor of the Department of Administrative and Information Law,
Doctor of Law, Professor

Oksana Baik

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Scientific Institute of Law, Psychology and Innovative Education,
Associate Professor of the Department of Civil Law and Procedure,
Doctor of Law

ADMINISTRATIVE AND LEGAL NATURE OF INFORMATION SECURITY

The article considers issues related to the administrative and legal nature of information security of the population of Ukraine and its provision in the economic crisis, reducing social protection, increasing external threats from other countries and waging an information war against Ukraine by individual countries. It should be noted that the measures taken by the Ukrainian authorities to protect the state, its territorial integrity and the security of the country's population are timely. The basis of this is the Military Security Strategy "Military Security-Comprehensive Defense" (2021), which provides a set of measures, which include:

- opposition of the Ukrainian state in cyberspace and imposition of its will in the information space;
- establishment of reliable channels of communication with the population by public authorities... in the course of comprehensive defense;
- competition of Ukraine with other states in the creation of modern information technologies (systems) in order to obtain complete and reliable preventive information for timely decision-making to ensure the military security of the state;
- deployment of a secure network of information exchange between the defense authorities, which meets the requirements for information protection [1].

Among the main powers of the Cabinet of Ministers of Ukraine (Article 20 of the Law of Ukraine "On the Cabinet of Ministers of Ukraine") is a provision on the policy of informatization and promotion of a single information space in Ukraine [2].

According to Art. 7 of the Law of Ukraine "On Central Executive Bodies" one of the tasks of ministries is to inform and provide clarifications on the implementation of state policy [3].

Let's pay attention to the regulatory environment, which is related to the administrative and legal regulation of relations in the field of information. The main principles of Ukraine's domestic policy in the field of national security and defense, in accordance with Article 6 of the Law of Ukraine "On Principles of Domestic and Foreign Policy", is to ensure the vital interests of man and citizen in the field of information [4].

The Law of Ukraine "On Prevention of Corruption" among the powers of the National Agency provides for informing the public about their measures to prevent corruption (Article 11), restricting access to certain information (Article 31), non-disclosure of information (Article 43) establishes a list of information, which is indicated in the declaration of persons authorized to perform the functions of the state or local self-government (Article 46), as well as the requirements for transparency and access to information (Article 60) [5].

The importance of information and its impact on national security is discussed in Art. 5 of the Law of Ukraine "On Condemnation of Communist and National Socialist (Nazi) Totalitarian Regimes in Ukraine and Prohibition of Propaganda of Their Symbols", which stipulates that the state takes measures to raise public awareness of crimes committed by representatives of the communist and / or National Socialist (Nazi) totalitarian regimes [6].

It is worth paying attention to the powers of certain specialized bodies whose activities are related to information security in Ukraine. Thus, among the powers of the State Bureau of Investigation (paragraph 16 of Article 6 of the Law of Ukraine “On the State Bureau of Investigation”), aimed at protecting national security, is to ensure in accordance with the law and compliance with legally protected secrets and other information with limited access, as well as the procedure for disclosure and access to public information established by law [7].

Openness and transparency is one of the principles of the National Police of Ukraine, which provides for: 1) ensuring constant information of public authorities and local governments, as well as the public about their activities; 2) ensuring access to public information of which it is the owner; 3) disclosure (dissemination) of information with limited access, which also applies to the publication of regulations with limited access (Article 9 of the Law of Ukraine “On the National Police”) [8].

The decision of the National Security and Defense Council of March 11, 2021 № 106/2021 established the Center for Countering Disinformation, the main purpose of which is to combat threats to national security and national interests of Ukraine in the information sphere, combating propaganda, destructive information influences and companies, preventing public manipulation thought [9].

One of the principles of administrative proceedings in Ukraine is the openness of information on the case (Article 11 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine), which enshrines the right of citizens to receive in the administrative court both oral and written information on the results of the case. No one may be restricted in the right to receive in the administrative court information about the date, time and place of consideration of their case and the court decisions adopted in it [10].

Key words: administrative law, public safety, information, information security, national security.